

Hoe Joodse kunstverzamelaars Rembrandt omarmden

Gary Schwartz

De Goudstikker Lezing van 28 juni gaat over Joodse kunstverzamelaars, specifiek over Joodse verzamelaars van schilderijen van Rembrandt. De betekenis van deze groep kan niet worden overschat. Denk alleen aan de portretten van Marten Soolmans en Oopjen Coppit, en de roemruchte *Vaandeldrager*. Deze schilderijen, de duurste oude meesters van onze tijd, komen uit verzamelingen van de Rothschild familie in Parijs. Het duurste schilderij van het midden van de twintigste eeuw was *Aristoteles met een buste van Homerus*. Dat werk maakte deel uit van de verzameling van Rodolphe Kann, en werd na zijn dood gekocht door de firma Duveen, die zoals de firma Goudstikker een Nederlands-Joods familiebedrijf was. De spreker is op het spoor gekomen van bijna 150 schilderijen die als Rembrandts gekocht zijn door Joodse verzamelaars, tussen 1640 en 1970.

Was hun joodszijn een factor van betekenis in de verknochtheid van deze verzamelaars aan Rembrandt? Zeker niet altijd. Eric de Rothschild liet de spreker weten dat de aankoop van Rembrandts door zijn voorvaders te verklaren is uit de onderlinge wedijver tussen familieleden, die elkaar wilden overtroeven door het verwerven van de allerbeste kunst die er te krijgen was. Rembrandt was voor hen een trofee bezit. Waar de lezing vooral over gaat echter, zijn de gevallen waar wel een verband vermoed wordt tussen Rembrandts kunst en leven met de maatschappelijke situatie van Joodse verzamelaars. Het hoogtepunt in hun aankopen van Rembrandtschilderijen valt samen met stijgend antisemitisme in Frankrijk en Duitsland. Voor Joden was Rembrandt een held van de Europese cultuur die respect had voor mensen zoals zij. Met zijn Oudtestamentische onderwerpen, tronies van jonge en oude Joden, en zijn reputatie als vriend van de Joden in zijn buurt, was Rembrandt een tegengif voor het vooroordeel dat Joden geen volwaardige Europeanen waren. Hiervan toont de spreker ontroerende voorbeelden.